

dr hab. Bożena Klimczak
prof. Akademii Sztuk Teatralnych
im. S. Wyspiańskiego w Krakowie
Filia we Wrocławiu

Wrocław, 12 listopada 2022

**RECENZJA PRACY HABILITACYJNEJ /DZIEŁA ARTYSTYCZNEGO
wskazanego jako osiągnięcie artystyczne
ORAZ DOROBKU HABILITANTA
dra Michaiła Zubkowa**

Zleceniodawca opinii:

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie, Wydział Dyrygentury Chóralnej, Edukacji Muzycznej, Muzyki Kościelnej, Rytmiki i Tańca- zlecenie podjęte na podstawie otrzymanego pisma Rady Doskonałości Artystycznej UMFC - RDA/531/08/2022 z dnia 20 września 2022 roku o wyznaczeniu członków komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne wszczętego 28 stycznia 2022 r. na wniosek dra Michaiła Zubkowa.

Stosowną dokumentację (wersja elektroniczna) habilitanta otrzymałam 12 października 2022 roku.

Dokumentacja zawiera:

- pismo Rady Dyscypliny Artystycznej UMFC w Warszawie - RDA/531/08/2022 z dnia 20. 09. 2022 roku
- wniosek przewodni Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie za pośrednictwem Rady Doskonałości Naukowej kandydata dra Michaiła Zubkowa
- dane wnioskodawcy
- autoreferat (wersja elektroniczna i papierowa)
- wykaz osiągnięć artystycznych
- recenzje prasowe
- plakaty i programy spektakli, festiwali, konkursów i imprez edukacyjnych
- dyplom doktorski
- pismo Rady Doskonałości Naukowej (DRKN. Z8. 400.2.2022) o powołaniu części składu komisji habilitacyjnej

Stwierdzam prawidłowość w przygotowanej dokumentacji.

Dane o kandydacie (na podstawie autoreferatu oraz otrzymanej dokumentacji)

Doktor Michaił Zubkow urodził się 10 marca 1962 roku w Ufie, w Rosji. Jest absolwentem renomowanej szkoły- Państwowej Szkoły Baletowej w Perm (1980). Od 1980 roku rozpoczął karierę jako artysta baletu. Swoje pierwsze doświadczenia sceniczne zdobywał w Teatrze Opery i Baletu w Niżnym Nowogrodzie w Rosji przez 5 lat. Kolejne 7 lat (1985-1992) pracował w Operze Narodowej w Wilnie na Litwie, oraz w zespole Folklorystycznym „Fajerleh”, a od 1992 przez 10 lat był solistą w Operze Krakowskiej. Tak więc przez wiele lat zdobywał swoje kompetencje zawodowe jako tancerz, aby później rozwijać je jako pedagog i twórca. Od 2002 roku do dzisiaj związany jest z Zespołem Pieśni i Tańca „Śląsk” w Koszęcinie jako pedagog, choreograf, a od 2019 roku jest kierownikiem baletu.

Dr M. Zubkow jest absolwentem *pedagogiki baletowej* Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie (2009) oraz Podyplomowych Studiów Teorii Tańca (2013). Stopień Doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej *Sztuki Muzyczne* otrzymał 30 września 2019 roku, tytuł rozprawy doktorskiej „Zasady techniki modern dance w kształceniu zawodowych tancerzy. Wybrane zagadnienia.”

I

Działalność artystyczna

Dr Michaił Zubkow prowadzi ożywioną działalność artystyczną i dydaktyczną. Może poszczycić się osiągnięciami jako choreograf, pedagog, organizator i popularyzator sztuki tanecznej. Dorobek artystyczny habilitanta jest dość bogaty i różnorodny. Swoje pierwsze kroki jako twórca- choreograf zaczął stawiać od 1993 roku, gdzie po raz pierwszy stworzył choreografię do musicalu „Skrzypek na dachu” J. Bock`a w reżyserii Marka Weiss Grzesińskiego. I tak też zaczęła się Jego aktywna działalność twórcza. Zrealizował liczne choreografie, m.in. dla programów TVP Kraków, dla Baletu Dworskiego „Cracovia Danza”, Filharmonii Częstochowskiej, Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk”. Znaczącym stało się założenie zespołu baletowego „Oranim Dance Group”(1995- 2002), w którym to realizował swoje autorskie choreografie: „Miniatury tańców żydowskich, „Wesele żydowskie”, „Only Jokes”, „Noc Walpurgii”, „Moja Chopiniana, „Pas de quatre”, „Dark side of the mirror”, „Pas de trois”, „For you”, „Trzy nastroje”, „ Przy stole”, „Kameralne wieczory baletowe”. Autorskie spektakle habilitanta prezentowane były na scenach krakowskich: Teatr im. J. Słowackiego, Nowohuckie Centrum Kultury, Centrum Kultury Żydowskiej, Teatr Bagatela, Teatr Scena EL- JOT w ramach Międzynarodowych Spotkań Baletowych, Festiwalu Kultury Żydowskiej. Spektakle były prezentowane także za granicą: Międzynarodowy Festiwal „Shalom” w Wilnie (Litwa), kilkakrotnie na Międzynarodowym Festiwalu „Music World” w Fivizzano (Włochy), gdzie zdobywał nagrody, a także w Instytucie

Polskim w Paryżu. Był uczestnikiem konkursu choreograficznego „Le printemps de la dance” w Bordeaux (Francja) – II Nagroda.

Praca w Zespole Pieśni i Tańca „Śląsk” w Koszęcinie otwiera nowy etap w życiu artystycznym habilitanta i to w różnych przestrzeniach, artystycznej-twórczej i dydaktyczno- popularyzatorskiej. Z zespołem zrealizował spektakl „Wróżby”(2003), który był prezentowany na scenie Teatru Rozrywki w Chorzowie. W 2010 roku powstał spektakl „Listy George Sand” wystawiony przez Towarzystwo Wspierania i Rozwoju Sztuki Baletowej „L`Art de la dance”, zaprezentowany także w Lyonie we Francji. Był autorem widowiska „Goran Bregovic i Zespół Śląsk”(2011), którego prezentacja odbyła się w kilku miejscach w Polsce, Hali Stulecia we Wrocławiu, Sali Kongresowej w Warszawie oraz w Hali Gdynia w Gdyni. W 2013 roku zrealizował widowisko muzyczno-baletowe „Carmina Burana”z udziałem tancerzy zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk”, Społecznej Szkoły Baletowej w Częstochowie z wykonaniem Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Częstochowskiej. Współpraca ta zaowocowała realizacją kolejnego spektaklu „Dziadek do orzechów”(tym razem bez udziału tancerzy Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk”). Kolejnymi kreacjami choreograficznymi habilitanta są, „Suita w stylu dawnym” dla szkoły baletowej w Łodzi oraz „Soft Power” zrealizowanego w ramach Programu Niepodległa, a spektakl zaprezentowany został w prestiżowych miejscach, w londyńskim Barbican Center oraz w Pałacu Kultury i Sztuki w Warszawie na pokazie MISBHV, na festiwalu Solidarity of arts w Gdańsku oraz w Knokdown Center - nowojorskiej odsłonie festiwalu Unsound.

27 kwietnia w 2019 roku odbyła się premiera spektaklu „Exodus”w Bytomskim Centrum Kultury w ramach Programu Niepodległa. Spektakl ten zaprezentowany został jako nowatorskie podejście do promocji kultury polskiej w ramach Programu „Kultura Inspirująca”. Dr Michał Zubkow dokonał realizacji spektaklu w wersji filmowej, która stanowi osiągnięcie artystyczne wskazane przez habilitanta.

Kolejnymi osiągnięciami artystycznymi są: widowisko taneczno-muzyczne „Idą Powstańcy”na antenie TVS z okazji setnej rocznicy II Powstania Śląskiego, którego był współautorem choreografii (2020), premiera tańców chasydzkich w koncercie „Podróże ze Śląskiem” w pałacu Młodzieży w Katowicach oraz premiera projektu „Folk Solution” zaprezentowana podczas Festiwalu Tauron Nowa Muzyka, której był reżyserem i choreografem (2021).

Obszary działalności związane są nie tylko z kreacjami choreograficznymi, ale także ze ścieżką pedagogiczną oraz organizacyjną habilitanta. Wielokrotnie był członkiem jury na Międzynarodowych i Ogólnopolskich Konkursach Choreograficznych i Konkursach Tańca, by wymienić:

- Międzynarodowy Konkurs dla Niepublicznych Szkół Tańca „Dance World Cup”(2013)
- International Dance Competition „Dance Revolution (Litwa- 2014)

- Międzynarodowy Konkurs Choreograficzny Uczniów Ogólnopolskich Szkół Baletowych w Bytomiu (2016)
- III Ogólnopolski Festiwal Polskich Tańców Narodowych dla uczniów Szkół Baletowych (2017)
- III Ogólnopolski Konkurs Młodych Choreografów w Koszęcinie (2020)

Habilitant jest założycielem, dyrektorem artystycznym, pedagogiem tańca współczesnego i klasycznego Międzynarodowej Letniej Szkoły Tańca Współczesnego w Koszęcinie od 2006 roku oraz Zimowych Warsztatów Tańca Współczesnego w Koszęcinie od 2012 roku.

W latach 2011- 2019 był pedagogiem tańca klasycznego o współczesnego w Społecznej Szkole Baletowej w Częstochowie.

Dr Michaił Zubkow rozwija swą działalność uczestnicząc w różnych projektach. I tak w 2014 roku jako pedagog i choreograf wziął udział w międzynarodowym projekcie „Polsko-Norweskie ludowe inspiracje taneczne”, który zakończył się wspólnym koncertem Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk” i Zespołu Strilaringen w Norwegii. Kolejnym międzynarodowym projektem tanecznym był „Helokanie południa” promujący Polskę za granicą (2017).

Z działalności naukowej wykazał się referatem pt. „Podróż mazura do Petersburga” podczas Ogólnopolskiej konferencji na Uniwersytecie Fryderyka Chopina w Warszawie,(2014), „Taniec w kulturze globalnej. Zyski i straty”, a w 2021 roku był uczestnikiem Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Artystycznej „Edukacja w sztuce tańca- kompetencje, metody pracy, problematyka” zorganizowanej przez UMFC oraz NiMIT w Warszawie.

Dr Michaił Zubkow otrzymał wiele pozytywnych recenzji. Między innymi, jego twórczość choreograficzną tak określają: „(...)przemysłana choreografia(...)taniec i dźwięki połączyło poszukiwanie organicznej energii oraz wibrującego rytmu”¹; „(...)próba konfrontacji muzyki elektronicznej i tańca współczesnego z polskim folklorem(...)”²; „(...)rzadko kiedy elementy ludowe współgrają z nowoczesnym podejściem brzmieniowym(...)”³; „(...)to był zaskakujący występ i z pewnością najlepsza międzynarodowa współpraca z tych, które widziałem w ciągu kilku ostatnich edycji Unsound (...)wspólna jakość była wysoka (...)”⁴; „(...)takiego oryginalnego połączenia tradycji i nowoczesności w sztuce dawno nie widziałem(...)”⁵

Działalność artystyczną kandydata oceniam pozytywnie.

II

¹Serwis internetowy muno.pl/autor Staś Bryś

²Serwis internetowy polskatimes.pl/autor Aleksandra Szatan

³Serwis internetowy Going MORE/ autor Kacper Peresada

⁴www.ktoruszalmojeptyty.com/ Jacek Świąder. Recenzje i Relacje Dziennikarza Wyborczej

⁵Serwis internetowy trojmiasto.pl/ autor Rafał Tołwiński

Ocena dzieła habilitacyjnego- spektakl „Exodus”do muzyki Wojciecha Kilara wskazanego jako oryginalne osiągnięcie artystyczne.

Zgodnie z ustawą o stopniach naukowych i tytułach naukowych (art. 16, us. 1,2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. Dz. U. Nr 65, poz 595) habilitant wskazał jako osiągnięcie artystyczne spektakl w wersji filmowej „Exodus”. W ramach projektu „Taniec natchniony- od folkloru do współczesności”- zaprezentowano spektakl baletowy „Exodus” jako nowatorskie podejście do promocji kultury polskiej dofinansowany ze środków finansowych MKi DN w ramach Programu „Kultura Inspirująca”. Spektakl trwa 35`23, wykonawcami są tancerze Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk” im. S. Hadyny w Koszęcinie (27 osób), autorem reżyserii i montażu jest Norbert Rudzik. W spektaklu wykorzystano utwór Wojciecha Kilara „Exodus”, nagranie w wykonaniu Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia, pod dyrekcją Antoniego Wita- 2002 HNH INTERNATIONAL LTD.

Warstwa muzyczna, poza utworem Kilara dopełniona jest kompilacją różnych dźwięków: deszczu, burzy, wiatru, bicia serca. Zabieg połączenia dźwięków z utworem Kilara pozwolił autorowi na osiągnięcie pełnej dramaturgii . Odpowiednio zakomponowane są struktury, jak: przestrzeń, rytm, dynamika. Walorem jest płynność w przenikaniu się kadr i przechodzeniu scen jednej po drugiej w różnych przestrzeniach: sceny, przestrzeni plenerowych: pustyni, drogi, torów. Ujęcia tej samej kompozycji sceny są powtarzane w różnych przestrzeniach oraz z różnych perspektyw – ujęcia z góry, z przodu, z boku, zbliżenia i oddalenia, co daje wielopoziomowy wymiar znaczeniowy. Cały obraz jest w kolorystyce przenikania szarości z bielą i czernią. Kostiumy tancerzy to zunifikowane długie tuniki i spodnie w podobnej, stonowanej szarej kolorystyce oraz białe.

Jak pisze habilitant w swoim autoreferacie: „Rozwijając temat podróży, podjęty w mojej pierwszej realizacji „Exodusu” Wojciecha Kilara, tym razem nawiązałem do dwóch historycznych wydarzeń. Pierwszym z nich jest akcja przeprowadzona przez rząd Japonii i japoński Czerwony Krzyż w latach 1920-1922, w której uratowano 760 polskich sierot z ogarniętej wojną Syberii. Drugi wątek widowiska jest związany z historią japońskiego konsula na Litwie Chiune Sugihara, który w 1940 roku podczas II wojny światowej, wielokrotnie łamiąc państwowe instrukcje, wydał ponad 4000 wiz Żydom, głównie pochodzącym z Polski. Wielu Żydów . Podobnie jak polskie sieroty, wielu Żydów trafiło do Japonii przez port w Tsurudze”. Bardzo to szczytny cel, fantastyczna inicjatywa, jednak wątki te nie są zbyt czytelne. W moim odczuciu, treści są bardziej uniwersalne, dotyczą ucieczki, emigracji, masowej migracji, życiowej drogi człowieka ku lepszej przyszłości, procesu przetrwania, upływu czasu, także w wymiarze historycznym, który nadaje sens i pozostawia jednak swe piętno. Ta podróż jest wieloaspektowa. Z pewnością związana z wszelkimi emocjami człowieka, który w ekstremalnych sytuacjach wystawiany jest na własną próbę, zmagając się ze swoim wnętrzem porusza się intuicyjnie lub według zasad poprzez rozsądek, zagubienie,

poszukiwanie, odnajdowanie... To samotna wędrówka, której celem jest „znalezienie swojego miejsca wśród innych podróżników wędrujących po oceanie Wszechświata” jak jest napisane w programie spektaklu- z czym całkowicie się zgadzam. To monochromatyczny i kontemplacyjny obraz, który z pewnością pobudza do refleksji nad istotą życia i „Bycia”. Przebyta droga, po której jesteśmy już inni i w innym miejscu.

Obraz sceniczny tworzą wyłącznie tancerze, a choreografia zakomponowana na planie sceny i w przestrzeniach plenerowych jest stylizowana poprzez sprawne łączenie tańca współczesnego z ludowym, teatrem tańca, teatrem dramatycznym, gdzie tancerze są aktorami. Nieprzerysowane emocje i uczucia, które kamera świetnie ukazuje to zwyczajnie trzymanie wewnętrznego monologu, a także dialogu. Z pewnością widz otrzymuje bodźce wrażeniowe. Minimalizm wykorzystania rekwizytów (skrzynia, walizka, torebka, naczynie z piaskiem, zapisana kartka papieru, biała koszula) jest znakiem teatralnym i możliwością poszerzenia percepcji.

Autor choreografii wykorzystuje struktury ruchowe, jak: kanon, powtarzalność sekwencji ruchowych- zapętlenia ruchu, upadki, podnoszenia, cofanie, grupowo, solowo, w trójkach, czwórkach i w parach, we wszystkich poziomach-niskim, średnim, wysokim, partnerowania, proste gesty, spojrzenia, dotyk, przytulenia. Każda przestrzeń jest odpowiednio zakomponowana, a całość choreografii zgodna ze strukturą muzyczną utworu. Wszystkie sceny mają charakter ascetyczny, bez zbędnych przerysowań, a jakość warstwy wykonawczej na dobrym poziomie. Z pewnością dużą zasługą jest profesjonalny, niebanalny montaż scen, który oddaje w pełni klimat całego spektaklu.

Na uznanie zasługuje operowanie światłem.

Spektakl kończy się tak zwaną „klamrą”- pierwszy obraz i ostatni obraz - widzimy samotną kobietę na scenie, która siedzi na skrzyni, po czym wstaje, otwiera wieko skrzyni, wyjmuje naczynie i wysypuje piasek... upływ czasu.

Prezentacja filmowej wersji spektaklu „Exodus” odbyła się 3 listopada 2020 roku w Muzeum port of Humanity Tsuruga- jako wydarzenie towarzyszące otwarciu Muzeum po rewitalizacji z udziałem wielu znaczących gości (przedstawiciele Parlamentu, korpusu dyplomatycznego, ambasadorzy, konsulowie z Izraela, Japonii, Niderlandów, Litwy, USA). Następne pokazy odbyły się w Theater Xcai w Tokio (z udziałem artystów związanych z teatrem tańca w Japonii), w Sapporo na zebraniu Towarzystwa Miłośników Polskiej Kultury na Hokkaido, w Cultural Creation Hall w Osace oraz w Bibliotece Miejskiej w Setouchi. 4 lipca 2021 roku spektakl „Exodus” był pokazany na kanale TVP Kultura.

Warto zaznaczyć, że filmowa realizacja „Exodus” jest zakwalifikowana do finałowych pokazów na festiwalach: Loud Soul Music Festival (Serbia), Theater Live Online Film Festival (USA), Film Fest by Roque Dancer (USA), Experimental, Dance&Music Film Festival (Kanada), Idaho Screendance Festival (USA), Dancentric Film Festival „DFE” (USA).

W mojej ocenie wersja filmowa spektaklu „Exodus” zawiera wszystkie właściwie zastosowane struktury ruchowe, koncepcja jest spójna, czytelna i adekwatna do tytułu.

Przystępując do oceny całości dorobku habilitanta, jak i dzieła artystycznego, spektaklu „Exodus”, stwierdzam:

Dr Michaił Zubkow jawi się jako pełnowartościowy artysta, posiadający dużą wiedzę i doświadczenie, które zdobywał poprzez swoją wędrówkę będąc w różnych krajach, odmiennych językowo, kulturowo i geograficznie (Rosja, Litwa, Polska) jako artysta tancerz, pedagog i choreograf. Zafascynowany kulturą ludową, zaczął zgłębiać w czym kryje się moc tradycji tanecznej, która przetrwała stulecia i jak może być źródłem inspiracji dla współczesnych twórców. Tę właśnie drogę wybrał, drogę, w której tradycja i współczesność stanowią jedną przestrzeń tworzenia sztuki.

Całościowy dorobek habilitanta jak i wskazane dzieło choreograficzne zasługują na ocenę pozytywną.

KONKLUZJA

Przedstawione dzieło artystyczne „Exodus” wskazane jako osiągnięcie, dorobek artystyczny, dydaktyczny i popularyzatorski Pana dra Michaiła Zubkova stanowi twórczy wkład w rozwój dyscypliny artystycznej sztuki muzycznej i odpowiada wymaganiom stawianym kandydatom ubiegającym się o stopień doktora habilitowanego.

Popieram starania kandydata dra Michaiła Zubkova o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki muzycznej, działając zgodnie z wymaganiami art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Z 2017 roku poz. 1798) oraz Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku (Dz. U. Z 2018 roku poz. 261) w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, postępowaniach habilitacyjnych oraz o postępowaniu o nadanie tytułu profesora.

